

STERLING

Kurt Atterberg
Symphony No. 1

Swedish Radio Symphony Orchestra Stig Westerberg
Symphony No. 4

Norrköping Symphony Orchestra Sten Frykberg

STERLING CDS-1010-2

Kurt Atterberg (1887—1974)

Symphony No. 1 B-minor (h-moll), op.3

1. Allegro con fuoco 10'11"
2. Adagio-Presto 16'54"
3. Adagio-Allegro energico 13'10"

(1909—1911, revised edition 1913)

Breitkopf & Härtel

Swedish Radio Symphony Orchestra
Stig Westerberg

Recording data

Symphony No. 1

Berwald Hall, Stockholm, November 3—5, 1986

Balance engineer Hans-Erik Järvenhag

Producer Frank Hedman

Symphony No. 4

Concert Hall, Norrköping, September 9, 1976

Balance engineer & producer Robert von Bahr

(Original tape lost, overdubbing from disc)

Digitally remastered by Peter Strindberg, The Cutting Room, on Neve DTC

Produced for re-issue on CD by Frank Hedman

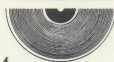
Cover: Prince Eugen En sista solglimt (A Last Glimpse of the Sun)

exhibited at Waldemarsudde, Stockholm

Photo Sven Nilsson

© 1976 & 1986 © 1989 STERLING

STERLING

Symphony No. 4 G-minor (g-moll), op. 14

"Sinfonia Piccola"

4. Con forza 6'03"

5. Andante 7'31"

6. Scherzo 1'15"

7. Finale. Rondo 5'39"

Breitkopf & Härtel

Norrköping Symphony Orchestra
Sten Frykberg

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

Kurt Atterberg (1887—1974)

Symphony No. 1 B-minor (h-moll), op.3

1. Allegro con fuoco 10'11"

2. Adagio-Presto 16'54"

3. Adagio-Allegro energico 13'10"

(1909—1911, revised edition 1913)

Breitkopf & Härtel

Swedish Radio Symphony Orchestra

Stig Westerberg

Symphony No. 4 G-minor (g-moll), op. 14

"Sinfonia Piccola"

4. Con forza 6'03"

5. Andante 7'31"

6. Scherzo 1'15"

7. Finale. Rondo 5'39"

Breitkopf & Härtel

Norrköping Symphony Orchestra

Sten Frykberg

Recording data

Symphony No. 1

Berwald Hall, Stockholm, November 3—5, 1986

Balance engineer Hans-Erik Järvenhag

Producer Frank Hedman

Symphony No. 4

Concert Hall, Norrköping, September 9, 1976

Balance engineer & producer Robert von Bahr

(Original tape lost, overdubbing from disc)

Digitally remastered by Peter Strindberg, The Cutting Room, on Neve DTC

Produced for re-issue on CD by Frank Hedman

Cover: Prince Eugen En sista solglimt (A Last Glimpse of the Sun)

exhibited at Waldemarsudde, Stockholm

Photo Sven Nilsson

The first two works by Kurt Atterberg (1887—1974) with an opus number appeared in 1908 and 1909, number one being a rhapsody for piano and orchestra and number two a string quartet of which two movements only remain. Simultaneously he was busy composing a symphony: the second and third movements were completed in the spring of 1909 when he studied at the institute of technology in Stockholm. The first movement was ready by summer 1910. Forwarding the rhapsody and the unfinished symphony to the Music Conservatory that autumn he requested to be admitted as a pupil. This was granted him. That same autumn he finished the final movement of the symphony and the work became number three in Atterberg's, in time, long opus list. On January 10, 1912 he gave the work its first performance in Gothenburg where, a few weeks earlier, he had tried out as conductor of its orchestra. The symphony was later performed by Max von Schillings in Stuttgart in 1913, Wilhelm Stenhammar conducted it and so did Atterberg once again, this time in Stockholm.

This symphony is, of course, the work of a young man. Atterberg was twentyfour. But it was a promising debut — he was to compose nine symphonies in all and five operas. "The Russians, Brahms, Reger were my ideals," he stated. Yet, according to a programme note from the twenties, the themes breathe the "gentle harmony of the Swedish folk tune."

Of his generation Atterberg became the best known composer on the international scene, many of his works being performed by such maestros as Richard Strauss, Wilhelm Furtwängler, Arthur Nikisch, Arturo Toscanini and Hermann Abendroth. In 1928 Atterberg won first prize in the Schubert centennial competition with his sixth Symphony, recorded by Sir Thomas Beecham and also by Atterberg himself. Atterberg was a great champion of Swedish music, not merely his own (he was one of the founders of the Society of Swedish Composers), and it is significant that at his debut concert in Gothenburg in 1912 two compositions by his colleagues Natanel Broman and Oskar Lindberg shared the programme with a work of his own.

By the end of August 1917 Atterberg had completed the instrumentation of his first opera "Härvard Harpolekare" (about vikings) and simultaneously he composed the "Sinfonia Piccola", his fourth symphony. In a brief biographical sketch he states that he also wrote two autumn ballades for piano in December. "Then on December 10 the finale of the first act of "Härvard" was performed at a symphony concert at the Opera and I participated as cellist in Scriabin's Symphony No. 3!"

Symphony No. 4 is a charming work which owes its existence to a volume of Swedish folk tunes printed in 1875 and studied by Atterberg during his adolescence. He botanised, as he expressed it, in this col-

lection again at the beginning of 1918 and the more he studied the more he wished to share this treasure with others. Not in the form of a rhapsodic work but as a symphony: "I merely wanted a scent of the melody." Influences from Sibelius and Stenhammar can at times be discerned.

"Sinfonia Piccola" became one of Atterberg's most popular symphonies, first performed in Stockholm in 1919 by Georg Schneevoigt. One may add that Willem Mengelberg conducted the work in Amsterdam in 1922.

Frank Hedman

Det är egentligen märkligt att en så aktiv människa som Kurt Atterberg aldrig skrev sina memoarer. Han komponerade flitigt, han dirigerade sina egna och andras verk inte bara här hemma utan även i Tyskland, han var under många år musikkritiker, var med om att bilda Föreningen Svenska Tonsättare, han satt som ordförande i STIM och hade dessutom ett hederligt yrke som byråchef i Patentverket. Där hade han börjat sin merkantila karriär 1912 och det var inför 80-årsdagen 1967 han anmodades sluta sin tjänstgöring. Något han tog mycket hårt för han var fortfarande ung i själen.

Om nu inte Atterberg författade en minnesbok över sitt liv utgav han, på uppmaning av STIM, en tryckt redogörelse på cirka 40 sidor om något av det han varit med om. Detta opus kallade han Bruksanvisning. Och där, samt i hans många brev, kan man hitta små och stora korn.

Här får vi lära oss att hans släkt härstammade från en mjölnardynasti vid Atterstaån söder om Örebro och att namnet Atterberg togs i början av 1700-talet. I denna lilla trycksak meddelar han också att han, medan han gick i tredje årskursen på Tekniska Högskolan 1909, avslutade arbetet med andra och tredje satserna av den första symfonin. "Första satsen avslutades 1910. Med dessa tre sater och min piano-rapsodi (opus ett) sökte jag in, och kom in, på Musik-konservatoriet hösten 1910, ty jag skulle göra min värnplikt som blivande radioingenjör på Skeppsholmen i Stockholm,

vintern 1910—1911. Avslutade på hösten 1910 finalen i min första symfoni opus 3?"

Första symfonin är helt klart ett ungdomsverk med de brister och fördelar detta kan innebära. Den unge Atterberg är influerad av Beethoven, Brahms och Reger samt "nyryssarna". Om symfonins andra och tredje satser skrev tonsättaren långt senare: "Även om jag vid Yttersta Domen måste erkänna en del efterapningar av instrumentaleffekter och minnesbilder från kända musikverk, operor och symfonier, så är dock den horisontala såväl som den vertikala gestaltningen sådan, att jag inte fått tillfälle att skämmas för dessa båda stycken — som förresten utgör ett. De ska nämligen följa på varandra utan uppehåll!"

Symfonin framfördes 1912 i Göteborg med tonsättaren själv som dirigent. Det blev flera uppföranden i Sverige och halvåret senare dirigerade Max von Schillings symfonin i Stuttgart. Atterberg fick leda verket i Berlin 1917, Nielsen dirigerade i Köpenhamn och det blev dessutom så pass många spelningar i tyska städer att man utan tvekan kan säga att det hörde till de svenska verk som blev mest bekanta i utlandet.

1917 påbörjade Atterberg arbetet med sin första opera Härvard Harpolekare. I sin Bruksanvisning berättar han: "Den 10/7 1918 blev 'Härvard' färdigskissad, och den 23/8 avslutades instrumentationen. Samtidigt hade jag under tre anfall av spanska sjukan, som jag klarade tack vare vänners spritgåvor, börjat berika min national-

klassicistiska produktion med min "Sinfonia piccola", symfoni nr 4 byggd på svenska folkmotiv, vilken avslutades i skiss den 30/8, alltså en vecka efter operan, som blev färdiginstrumenterad den 29/9 1918. Sedan kom i december två höstballader för piano. Den 10/12 spelades slutscenen i första akten av "Härvard" på en symfonikoncert på Operan, vid vilken jag medverkade som cellist i Scriabins symfoni nr 3!" Denna fjärde symfoni är ett charmfullt verk, som går tillbaka på ett häfte med svenska folkdanser han börjat studera under sin uppväxttid. "Särskilt i början av 1918 studerade och botaniserade jag vilt i detta häfte, och jag fann då så mycket som oemotståndligt fängslade min mollbetonade natur." Han ville dela med sig av denna musikskatt, inte rapsodiskt utan i symfonisk form. "Jag ville bara ha en doft av melodiens latenta harmonik." Huvudtemat i första satsen har angivits som en Västgötamelodi, sedan framträder stycken från både Östergötland och Västergötland. Andra satsens triodel "är en egen variation av den Västgötapolska som jag använt i Stormsatsen i mina Västkustbilder (Symfoni nr 3)". I det korta scherzot blir en polska från Södermanland första temat. "Finalens huvudtema utgöres av den allbekanta 'Hallingen' varefter som andra tema i rondot kommer ett motiv från Småland. Rondots mellansats utgöres av en melodi från Västergötland vilken jag spunnit vidare enligt egen uppfinning."

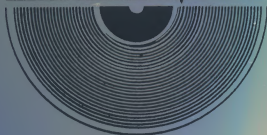
Uruppförandet av Sinfonia piccola ägde rum i Stockholm 1919 med Georg Schneevoigt som dirigent. Det kan nämnas att Willem Mengelberg ledde symfonin i Amsterdam 1922.

Kurt Atterberg var definitivt en känd svensk tonsättare i de flesta europeiska musikcentra. I Bruksanvisningen hävdar han att det var "min tredje symfoni jämte i någon mån min fjärde (som) blev mitt 'genombrott' i utlandet". Alltså inte med den prisbelönta sjätte symfonin, skriven i anslutning till det engelska skivbolaget Columbias stora Schubert-tävling.

Det skulle så småningom bli 9 symfonier. Och nog har flera av dem kommit för att stanna. Atterberg är nämligen, trots sin arbetsnarkomani inom så många olika områden, en ypperlig tonsättare.

Frank Hedman

STERLING

CDS-1010-2
Stereo
BIEM/ncb

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

Made in Sweden by
CD Plant, Malmö
© 1976 & 1986 © 1989

KURT ATTERBERG

Symphony No. 1
Swedish Radio Symphony Orchestra
Stig Westerberg
Symphony No. 4
Norrköping Symphony Orchestra
Sten Frykberg